

Lausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Suomen Luontopaneeli
Aleksi Lehikoinen ja Jaana Bäck
Helsingin yliopisto

Yleistä:

- **Luontoposiitiivisuustavoite:** luonnon tila on vuoteen 2035 mennessä parempi kuin se oli vuonna 2020 (Suomen luonnon monimuotoisuusstrategian luonnos)
 - Tavoitteena Hiilineutraali- ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi (rahoituksen turvaaminen molempiin tasapuolisesti): monimuotoisuustyö on yleensä ilmastoteko, mutta ei aina päinvastoin
 - Tarvitaan laajaa, kaikkien hallinnonalojen ja sektoreiden pitkäjänteistä yhteistyötä luontohaittojen vähentämiseksi, väistämättömien haittojen kompensoimiseksi sekä luonnontilan parantamiseksi; valtavirtaistettava kaikille hallinnonaloille
 - Suomen kansallisen luonnon monimuotoisuuden ja kestäväen käytön strategian ja toimintaohjelma ja VM:ssä valmisteilla oleva ilmasto- ja luontostrategia ovat isoja askelia luontokadon torjumisen valtavirtaistamiseksi
 - Kuitenkin monien hallinnonalojen osalta jää epäselväksi, miten juuri luonnon monimuotoisuutta turvataan ja luontokadon uhkaan ja sen torjuntaan vastataan
 - Seuraavassa huomioita eri hallinnonaloilta

Ympäristöministeriön hallinnonala:

- **Helmi- ja Metso-ohjelmat** ovat keskeisimpiä suoraan luonnon monimuotoisuuden tukemiseen tähtääviä toimintoja (n. 60 M€ vuoden 2023 budjetissa)
 - Ohjelmiin olisi tulossa huomattavasti enemmän halukkaita maanomistajia kuin on rahoitusta
 - Pinta-alatavoitteet ja resursointi ovat riittämättömiä EUn BD strategian tavoitteille (30% suojeltua pinta-alaa, josta 10% tiukasti suojeltua; kaikki vanhat metsät suojeltava)
 - 10% tavoite edellyttää Etelä-Suomessa asettaa 471 000 ha ja Pohjois-Suomessa 176 000 ha metsämaata tiukkaan suojeluun; Luontopaneelin arvio tarvittavan rahoituksen suuruusluokasta on n. 4.5 Mrd € (KEIMO raportissa 2.7 Mrd €, mutta jää <10% tavoitteesta Etelä-Suomen osalta)
 - Suojelu on kohdennettava vallitsevan tieteellisen ymmärryksen valossa tavalla, joka turvaa metsäluonnon monimuotoisuuden parhaiten Suomen kaikissa osissa (maakunnittain)
- Vihreän siirtymän investointien lupakäsittelyissä sovellettava **DNSH (do no significant harm)** -kriteerin toteuttamista, ml. metsäbiomassan hyödyntämishankkeet jotka voivat vaarantaa suojelutavoitteet
- Luontopaneeli katsoo, että sen tehtävä olisi Ilmastopaneelin tapaan hyvä mainita myös talousarviossa, ja Luontopaneelin resursointi vastaamaan Ilmastopaneelin resursointia.
- Positiivista: 1) Ympäristövahinkorahasto (kuitenkin valitettavan pieni summa), 2) Ravinteiden kierrätysohjelman jatko, 3) Vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden toimeenpano

Maa- ja metsätalousministeriö:

- Biotalous: merkittäviä riskejä luonnon monimuotoisuudelle, ja maankäyttösektorin ja erityisesti metsäbiomassan energiakäytön kestävyyskriteerit on huomioitava vihreän siirtymän investoinneissa
- Maatalouden tukien kohdentaminen tehokkaisiin monimuotoisuus-toimenpiteisiin.
- Maatalouden huoltovarmuus voi tukea monimuotoisuutta: Luomun osuuden kasvattaminen -> riippumattomuus torjunta-aineista ja lannoitteista, viljelykierron pidentäminen, pölyttäjien turvaaminen
- Luonnon monimuotoisuutta ja elinympäristöjen tilaa parantavien toimien olisi syytä näkyä vahvemmin myös määrärahojen suuntaamisessa (esim. nyt vain 1% luonnonvara- ja biotalouden edistämisen määrärahasta)
- Metsähallituksen tulostavoitteen ei pidä vaikeuttaa valtionmetsien kokonaiskestävää käyttöä joka voi olla myös kustannustehokkainta suojelua
 - Kansallinen Metsästrategia: monimuotoisuustavoitteita on tuettava Metso- ja Helmi-ohjelman merkittävällä tavoite-pinta-alojen kasvattamisella ja lisäresursoinnilla sekä valtion että yksityismailla

Työ- ja elinkeinoministeriö:

- TK&I tuet sisältävät monia luonnonvarojen käytön kestävyyttä tukevia elementtejä, mm. keskeisten materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäyttöä ja kierrätystä, jotka edistävät luonnonvarojen käytön vähentämistä
- Hiilineutraaliutta tukevien toimien ohella voisi olla nykyistä selkeämmin esillä myös luontokadon pysäyttämistä koskevat tavoitteet ja siihen varatut varat

Opetus- ja kulttuuriministeriö:

- Kestävän kehityksen tavoitteiden toteutuminen eri koulutusasteilla ja opetusyhteistyö: resurssit monipuolisiin pedagogisiin välineisiin
- Jatkuvan oppimisen resurssointi ympäristökansalaisvalmiuksiin: ajankohtaisten ympäristökysymysten ymmärtämisen parantaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö:

- Terveyden edistäminen luontolähtöisten menetelmien avulla (varsin pieni budjetti)
- Luonnon terveyshyödyt (liikkuminen, palautuminen, vastustuskyky ym.) kiistattomat ja merkittäviä kansantaloudelle

Ulkoministeriö:

- Pitkjänteiset kehityspoliittiset panostukset ilmastokestävyyttä ja luonnon monimuotoisuutta yhdessä tukevaan kehitysyhteistyöhön

Lopuksi:

- Talouskatsauksessa todetaan: *Ilmastonmuutos ja luontopääoman ylikulutus pakottavat joka tapauksessa löytämään nykyistä tehokkaampia ja kestävämpiä tapoja tuottaa, kuluttaa ja luoda kasvua taloudessa*
- Ilmasto- ja luontopolitiikassa erityisen tärkeää on ennakointi ja tavoitteisiin sitoutuminen pitkäjänteisesti hallituskausien yli
 - Jotta Suomi onnistuu tavoitteessaan pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä, on tulevien vuosien talousarvioissa luonnonsuojeluun ja luonnontilan parantamiseen varattuja määrärahoja lisättävä suunnitelmallisesti sekä jatkettava panostamista luontopääoman ylikulutuksen hillitsemiseen.
 - Euroopan komission Ennallistamisasetus (Valtioneuvoston kirjelmä (U 76/2022 vp)) tuo merkittäviä lisärahoitustarpeita tuntemattomassa tilassa olevien luontotyyppien inventointiin ja paikkatietojen selvittämiseen
 - Luontopaneeli ehdottaa, että luonnonsuojelun rahoitus sidotaan bruttokansantuotteeseen ja 0,5–1 prosenttia BKT:n pitkäaikaisesta tasosta osoitetaan luonnon tilaa parantaviin ennallistamis- ja suojelutoimiin

Kiitos!